

TAŞLAŞMANIN ELEŞTİRİSİ: MUSTAFA KUTLU'NUN *NUR*'UNA EKOELEŞTİREL BAKMAK

Oğuzhan Gündüz

- Son yıllarda akademik çalışmalarda büyük bir ivme kazanan ekoeleş-tiri araştırmaları doğanın edebiyata etkisini incelemektedir. XX. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan ekoeleş-tiri, insanı doğa meka-nizmasının ayrılmaz bir parçası olarak kabul eder. Çeşitli sebepler-den dolayı giderek kaybolan doğanın dengesini temel problem edinir. Ekoeleş-tiri, insan ve doğa arasındaki ilişkiye odaklanarak özellikle sanayi devriminden sonra hızla artan gelişmelerin ekosistemdeki olumsuz sonuçlarını irdeleyen modern bir yaklaşımdır.

Ekoeleş-tiri, bozulmaya başlayan bu doğanın edebî eserlere konu edinmesiyle başlamıştır. Kimi edebiyatçılar eserlerinde bu soruna eğilmiş ve “doğanın doğası”nı korumak gerektiğini ifade etmişlerdir. 1980 sonrası Türk hikâyeciliğinde ön plana çıkan Mustafa Kutlu'nun *Nur* adlı hikâyesinde ise doğanın tahribatı ve söz gelimi betonlaşma-ya önemli derecede vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, disiplinler arası yöntem olarak *Nur* adlı hikâyeye ekoeleş-tirel çerçeveden bakılmaya çalışılmış, ekoeleş-tiri kuramınının *Nur* adlı hikâyede ne derecede karşılık bulduğu irdelenmiştir.

İnsan ve doğa, geçmişten beri birbirinden ayrı düşünülemez kadar sıkı bir ilişki içerisinde olmuştur. İnsanoğlunun sanayi devrimiy-le beraber doğada ham madde arayışına girmesi, ona tahakküm kur-ma çabası bu ilişkiyi zedelemiştir. Bunun sonucunda oluşan yıkımlar ise uzun süredir tartışılan konulardan biri hâline gelmiştir. Bütün bu yıkımların yanında doğayla barış içinde yaşamak için çeşitli çevresel faaliyetler yürütülmeye başlanmıştır. Bu faaliyetlerin yürütülmesin-de görev alanlara ise genel anlamda “çevreci” denilmiştir. Çevreciler, çevreye verilen zararın artık insan yaşamını ve doğadaki diğer can-lıların yaşamını tehdit eder hâle gelmeye başladıklarını anlamış ve bunun kötü sonla biteceğini vurgulamaya çalışmışlardır. Bu çevresel zararları dile getirme kanallarından biri de edebiyat olmuştur. Edebi-

yat yoluyla pek çok çevre sorunu ele alınıp işlenmiş ve bu edebî eserlerle doğaya karşı ekolojik bir bilinç oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu eserlerin varlığı ise *ecocritism* (*ekoeleştiri/ çevreci eleştiri*) yaklaşımının doğmasına sebep olmuştur.

Ekoloji, “Canlıların hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle olan ilişkilerini tek tek veya birlikte inceleyen bilim dalı.” (*Türkçe Sözlük*) anlamına gelen bir terimdir. Bu terimden yola çıkarak oluşturulan ekoeleştiri kavramını ilk defa William Ruckert *Literature and Ecology: An Experiment in Ecocriticism* adlı makalesinde dile getirmiştir. Ruckert, *ecocriticism* terimini “ekoloji ve ekolojik kavramların çevreye uygulanması” şeklinde tanımlamıştır.¹ Ekoeleştirin bir disiplin olarak ele alınması konusunda oldukça etkili olan Cheryl Glotfelty ise 1970’li yılların sonlarında Amerika’da meydana gelen bu yaklaşımı şöyle tanımlar: “*Ekoeleştiri nedir? En basit tanımıyla, edebiyatla fiziksel çevre arasındaki ilişkinin incelenmesidir.*” (Glotfelty, 1996; akt. Garrard, 2012:15) Yine ekoeleştiri alanında çalışmaları bulunan Serpil Opperman’a göre: “*Ekoeleştiri, bozulan ekolojik dengelerin sosyal ve kültürel etkilerini sosyo-kültürel bağlamda incelemektedir.*” (Opperman, 2012: 9) Söz konusu tanımlardan yola çıkılarak ekoeleştirin o hâlde iki önemli sacayağı olduğu kanısına varılabilir: edebiyat ve ekolojik denge/fiziksel çevre.

Bu yaklaşım bir nevi insanın kentleşme yolunda doğadan ne derecede uzaklaştığını ve betonların ne derece doğanın yerini aldığını edebî metinler üzerinden tartışır. Söz gelimi insanın “ekskavatörleri, koca kepçeleri ağaçlara tercih etmesi”yle beraber doğal yaşam alanları küçülmektedir. Günümüzde çevre sorunlarının önlenabilir bir hâl alması ve çevreye karşı bilinçlenmenin her kesime ulaşması için sanatçılar eserlerinde bu konuyu işlemeye başlamıştır. Sinema filmi, animasyon gösterisi, tiyatro, roman, şiir ve resim gibi sanatın çeşitli kollarında bu konu hakkında eserler üretilmektedir. Bu eserlerde sorunlar bazen doğrudan bazen de ironik bir şekilde belirtilmekte ve çözüm önerileri ortaya konmaya çalışılmaktadır. Türk edebiyatında ise ekoeleştiri ile ilgili akademik çalışma çok fazla değildir. Hâlbuki incelendiğinde İslamiyet öncesi Türk edebiyatından günümüze kadarki periyotta pek çok şair ve müellifin doğa ile iç içe bir şekilde eserlerini kaleme aldığı görülmektedir. Doğa hassasiyetine bu denli sahip bir edebiyat kültürünün var olması, bu eserlerin ekoeleştiri bağlamında okunabileceğini göstermektedir.

Özetle çevrenin “inşa edilirken imha edilmesi”, doğal kaynakları kontrolsüzce kullanılması ve bunun sonucunda kaynakların tükenmeye yüz tutması, betonlaşmanın doğanın önüne geçmesi, sulak alanların kuruyarak çekilmesi, nüfusun kontrolsüzce patlaması, biyolojik çeşitliliğin tehlikeye girmesi, iklim değişiklikleri, su krizleri gibi sorunlar ekoeleştirin başlıca meseleleri hâline gelmiştir.

¹ Serpil Tunç Opperman; “Ecocriticism: Natural World in the Literary Viewfinder”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1999 C 16, S 2, s.31.

Nur ve Ekoleştirir

Mustafa Kutlu'nun *Nur*'u 2014 yılında yayımlanmış bir hikâye kitabıdır.² *Nur* hikâyesinin temel izleği edebiyatın kadim teması olan “yolculuk”tur. Nur bir bakıma klasik edebiyattaki mesnevilerle aynı izlekte yol alır. Kahraman bir şeye erişme, hakikati arama, doğruya ulaşma gibi gayelerle yola koyulur. Nur, iç dünyasındaki bunalıma çare bulma amacıyla hem fiziksel hem de ruhsal bir yolculuğa çıkar. Nur'un bu yolculukta tanıştığı kişiler ve gittiği yerlerde ise doğa ve çevre konuları tartışılmıştır. Dolayısıyla hikâyede ekolojik bir mesele- nin olduğu görülmektedir. Kutlu'nun eserleri daha önce ekoeleştiril eksende incelenmiştir.³ Fakat biz bu çalışmada *Nur* hikâyesine daha geniş ve farklı açı- dan bakmaya çalıştık.

Hikâye uhrevi bir mekânla açılmaktadır: Şeyh Vefa Camisi. Nur hikâyesinin ana kahramanı olan Nur Seçkin'in ve ona gönlünü düşüren diğer ana kahra- man Sinan'ın karşılaşması burada olur. Yazar burada iki karakteri de mimar kimliğiyle karşımıza çıkarır.⁴ Yazarın bu kimliği oluşturması elbette tesadüf değildir. Zira mimari yozlaşma hakkında karşılıklı tartışmaların ve çarpıcı eleştiriler getirmenin bu iki karakterin mimar olarak çizilmesindeki payı bü- yüktür. Kurgusu güçlü olan anlatılarda, hangi problem tartışmaya açılacak- sa o problemle ilgili ehil olan bir karakter çizilir. Söz gelimi *Matmazel Norali- ya'nın Koltuğu*'ndaki Ferid, bir dönem tıp ve felsefe eğitimi almasaydı yaşadığı psişik olaylara karşı tutarlı bir cevap verebilir miydi? Tıpkı bunun gibi Kutlu da doğanın tahribatı ve betonlaşmanın eleştirisini, bu iki karakteri arkasına alarak sağlam bir şekilde kurgulama yoluna gitmiştir.

Sinan, geçmişe dönerek (flashback) kendi çocukluğundan bahsetmeye başlar. Hikâyede betonlaşmanın ilk eleştirisi hikâyenin *Kabuklu Yaralar* kısmında, Si- nan'ın içsel monoloğunda karşımıza çıkmaktadır: “-Ama zemin taş. Maazal- lah bi düşşen kemiklerin kırılır. / -O zamanlar topraktı. ... Issızdı buralar, duvar- ların üzerinde yabani incirler biter, sığırcıklar yuva yapardı.” (Kutlu, 2020: 11) Sinan'ın çocukluğundaki top koşturduğu yerler “taşlaşma”dan önce toprak- tır. Daha insan eli değmemiştir buralara. Burası ıssız, sakin, incir ağaçlarının olduğu, sığırcıkların yuva yaptığı tabii bir mekândır. Fakat Sinan büyüdükçe mekân küçülmüş, zemin taşla kaplanmıştır (Kutlu, 2020: 11).

² Mustafa Kutlu, *Nur*, Dergâh Yayınları, 15. bs., İstanbul 2020.

³ Betül Bayraktar, “Birey-Doğa İlişkisi Temelinde Kendisi Ol(ama)ma: Mustafa Kutlu Öykülerini Ekoleştiril Okumak”, *Turkish Studies*, 2015, V 10/12, s. 137-154. Söz konusu makalede *Nur* hikâyesine tek paragraf hâlinde değinilmiştir. Fakat *Nur* hikâyesi, ekoeleştiril eksende daha geniş çaplı değerlendirilebilecek malzemeye sahip olduğundan dolayı bu çalışma ele alınmıştır.

⁴ Nur'un “Hem mimar hem Sinan. Enteresan.” demesi, hikâyede belirgin bir şekilde Mimar Sinan'a telmih yapıldığına işaret etmektedir.

Beton evler ve yüksek katlı binalar o kadar artmıştır ki Sinan'ın kız kardeşi Çiçek, tek katlı bahçeli evin hayalini kurunca sevgilisi Cüneyt bu duruma âdeta istihzalı bir şekilde güler. Artık tek katlı, müstakil, bahçeli bir evde oturmak “çok şey” hâline gelmiştir:

“-Evimiz tek katlı, bahçe içinde olsun istiyorum.

-Kırmızı panjurlu falan.

Gülme. Gerçekten bunu istiyorum. Çok şey değil yani. Düşünsene baş başa olacağız. Müstakil.

-Sen tek katlı, bahçeli bir evin kaç para olduğunu biliyor musun?” (Kutlu, 2020: 37)

Nur'un çocukluğu anlatılırken onun ekolojik döngüyü daha çocukluğunda çözdüğü görülmektedir. Çocuklar doğayı ve nesnelere algılamaya başladıklarında onları tanımak adına ebeveynlerine sık sık sorular yöneltmeye başlarlar. Hikâyede çocukluğun bu gelişimsel özelliğine değinilerek Nur'un daha çocuk iken doğaya karşı ilgi ve merakına da yer verilmiştir:

“-Nine bulutlar nereye gidiyor?

-Dağlara.

-Onların evi dağlarda mı?

-Bulutların içinde su var bir tanem.

-Dağlara gidince sularını döküyorlar. Yani yağmur yağıyor. Yağmur yağınca ağaçlar, çiçekler, otlar, kuşlar bol bol su içiyor ve büyüyorlar.

-Ben bulutları seviyorum.” (Kutlu, 2020: 64).

Nur, bir sebeple Sinan ve Kemal'in mimarlık bürosuna gelir. Bu üç mimar kendi aralarında sohbet ederken Kemal, mimarlık konusunda kendilerinin daha çok geleneksel bir mimarinin peşinde olduklarını söyler. Bu tarz, modern mimari tarzdan oldukça farklıdır: geleneğe bağlı, bahçe içinde tek veya iki katlı ahşap evler. Nur, bu mimari anlayışı ilginç bulur ve artık ABD'den gelen tek hayat tarzının olduğunu söyler. Aynı zamanda yazar, II. Dünya Savaşı'ndan sonra hızla artan teknolojik gelişmeler ve sanayi kollarının büyümesiyle nüfusun artık kırsaldan kente, metropole yığıldığını vurgularcasına dengesiz bir nüfus patlamasına da değinir: *“Dünyada artık tek bir hayat tarzı var. ABD'den geliyor. Binalar yüksek. Nüfus metropollere yığılıyor. Bu koca bir nehir. Siz akıntıya kürek çekiyorsunuz.” (Kutlu, 2020: 82)*

Hikâyenin alıntılanan bu kısmında Nur, geleneksel mimarinin kaybolduğunu ve artık tek tip bir hayat tarzının olduğu belirtilerek kapitalist hayat tarzının öne çıktığı belirtir. Fakat Kemal, *“Bakın Nur Hanım bu işlerin de bir pazarı var. Bu hayat tarzı insanlığı da doğayı da bitiriyor.” (Kutlu, 2020: 83)* diyerek hem insanlığın hem de doğanın birbirinden ne kadar etkilendiğini savunur. Kemal, fikirlerini desteklemek için bir mecmuada okuduğu yazıyı göstermek ister.

Dergide yer alan bu yazılar âdeta yazarın ele almak istediği bütün problemlerin kendisinde toplanmış hâli gibidir: “Görülen o ki; büyük şehirlerimiz ileride daha az yeşil daha az tabiat, daha az sükûnet ve buna karşın daha çok yol, daha kalabalık nüfus, daha çok endüstri, daha kirli hava, daha kirli deniz, daha çok koşuşturmaca ile dolu olacak. Bunlar kehanet değil. Şimdi tablo bu iken insan nasıl (u)mutlu olabilir.” (Kutlu, 2020: 83)

Buna göre şehirleşme “korkunç boyutlara” ulaşmış, sadelikten uzak, karışık, çarpık ve plansız bir şekilde gerçekleşmiştir. İnsan gittikçe bozulan doğanın karşısında (u)mutsuz hâle gelmiştir. Ayrıca bu korkunç şehirleşme, hayatın yaşam döngüsünü de kısırlaştırmaktadır. Fakat doğa da bu tahribata karşı büyük bir cevaba hazırlanmaktadır: “...Ancak şehirleşme hızının korkunç boyutlara ulaştığını söyleyebilirim. Bunun sürdürülebilirliği yoktur. Tabiat büyük bir karşı cevaba hazırlanıyor.” (Kutlu, 2020: 83)

Bütün bu yazılanlara göre yazar şehirleşmeye karşı değildir; sadelikten uzak, karmaşık ve düzensiz, israfa dayalı ve tabiatı tahrip eden bir şehirleşmeye karşıdır: “Yeni yapacağımız şehirler; mutlaka sade, basit, mütevâzi, âdil, saygılı, israfa müsaade etmeyen, tabiata zarar vermeyen şehirler olmalıdır.” (Kutlu, 2020: 83)

Ayrıca yazar, bu hesapsız şehirleşmenin olumsuzluğunu mimari eserlerin suretine de sirayet ettirir. Kendine has, özgün bir havası olan mahallelerin yerini mimari anlamda zenginlikten uzak, “tek tip”, kaskatı, duruk, ruhsuz yapılar yer almıştır. Bu beton kütlelerin arasında tıpkı birey gibi mahalleler de artık ruhunu kaybetmiş, yabancılaşmıştır: “Eskiden her mahallenin kendine ait hususi bir havası, bir tarz-ı hayatı vardı. Şimdi ise birbirinin kopyası aynı tipte, soğuk, cansız binlerce apartman, ruhsuz beton kütleleriyle bütün şehirleri aynileştirmiş, şehirlerin, mahallelerin ruhu yok olmuştur.” (Kutlu, 2020: 84)

Beton apartmanlar, insan neslinin âdeta hapisanesi hâline gelmiştir. Yazar, hikâyede beton evlerin insan sağlığı açısından ne denli riskli olduğunu vurgular. Beton ömrü yaklaşık 75 yıl kadar kabul edilirse bu hesaba göre üç neslin hayatı betonlarla donuk hâle gelmiş olmaktadır. Yazar ayrıca beton evlerin olumsuz etkisini “dondur-” eylemini kullanarak da somut hâle getirmiştir: “Siz bir apartman yapmakla (ortalama beton ömrünü 75 sene hesap edersek) orada yaşayacak üç neslin hayatını dondurmuş oluyorsunuz.” (Kutlu, 2020: 86)

Beton evlerin insan sağlığı açısından da pek çok zararlı etkileri bulunmaktadır. Betonun yaydığı radyoaktif gazlar, vücutta yaptığı toksik salınımlar yüzünden kansere kadar yol açmaktadır. Buna karşı çözüm esasında basittir: ahşaba dönmek. Zira ahşap, yenilebilir ve sürdürülebilir bir inşaat malzemesidir ve aynı zamanda hava kirliliğini azaltan bir işleve sahiptir: “Beton radyoaktif radon gazı yaymaktadır. Betonarme binalarda yapılan ölçümlerde 200-300 bekereler kadar çıkan radyoaktif değerler çıkabilmektedir. WHO’ya göre bu seviye insan sağlığını tehdit eden sınırların başlangıcıdır. Radon gazı vücutta toksik bir etki yapıyor, bu etki kansere kadar gidebiliyor.” (Kutlu, 2020: 87)

Ahşap yerine çimento kullanmak, ekolojik dengeyi bozmaktadır. Çimentonun atmosfere yaydığı karbondioksit salınımı, küresel ısınmaya sebep olmakta ve bu da iklim değişikliğine yol açmaktadır: “*Bakın çimento üretimi ile dünyada her yıl atmosfere 3,5 milyar ton karbondioksit salınıyor ve hava kirletiliyor. Karbonsal atıklar tabiatın kendini temizleme gücünün çok üstüne çıkınca da küresel ısınma ve iklim değişikliği başlıyor.*” (Kutlu, 2020: 88)

Yazar aynı zamanda kapitalist sistemi de bu işin bir parçası olarak görür. Ona göre bu betonlaşmanın ortaya çıkmasındaki sebeplerden biri, sanayi devrimiyle beraber ortaya çıkan üretim patlaması ve bunun da sonucunda ortaya çıkan mal arzıdır. Kapitalist sermayenin para kazanma hırsı doğaya karşı tahakkümünü artırmış, insanların kâr yapma hırsı ekolojik dengede çeşitli deformasyona sebep olmuştur. Batı'nın sunduğu modern mimari, kapitalist düzenin işleyişini devam ettiren çarkın âdeta bir dişi hâline gelmiştir: “*Modern mimarî, sanayi mamûlü birçok eşyayı insanın gerçek ihtiyacı olup olmadığına bakmaksızın projelerinde kullanmak suretiyle sanayiye ve kapitalizme hizmet etmiş, tüketimi artırarak sermayeyi beslemiştir. Modern mimarî Batı'da hâkim kapitalist çarkın mimarisîdir artık.*” (Kutlu, 2020: 89)

Sinan, Nur'un babası İskender ile tanışır. İskender, “*Biz siteler yapıyoruz. Köprü, site, okul, büyük inşaatlar, AVM'ler. Bizde öyle tek katlı, bahçeli ev yok. Ama istersen gel Holding'de çalış.*” (Kutlu, 2020: 99) diyerek Sinan'ı kendi holdinglerinde çalışmaya davet eder. Fakat Sinan bu işi kabul etmez. Zira Nurların holdingleri Sinan'ın tam karşısında durduğu yapılar inşa etmektedir. Sinan'ın holdingden çıkarken kendi kendine “*Bu binaları niçin yapıyorlar, insanı ezmek için tabii. Ama kimse ezilmiyor, senden başka.*” (Kutlu, 2020: 100) demesi, onun çevreye karşı taşıdığı bilincin altında ne kadar ezildiğini gösteren dikkat çekici satırlardır. Sinan aynı zamanda bu yapılar karşısında kendisinden başka ezilen kimsenin olmadığını düşünerek bu konuda kendini yalnız hissetmektedir.

Nur hikâyesi aynı zamanda manevi bir arayışın, bir yolculuğun hikâyesi olduğu için Nur, tasavvufa merak salar ve kendine bir “mürşid-i kâmil” bulmak için Bursa'ya gider. Burada Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Beş Şehir* adlı eserinin “Bursa” bölümünü okur.⁵ Daha sonra Tanpınar'ın anlattığı Bursa ile şimdiki Bursa'yı kıyaslayarak şu sitemde bulunur: “*Ah Tanpınar ah! Mezarından kalk da bir şu Bursa ovasına bak. Evliya Çelebi'nin ve asırlar sonra*

⁵ Hikâyeye metinler arasılık yoluyla giren *Beş Şehir* adlı eserde, Nur'un sözünü ettiği Bursa'daki ova şu şekilde geçmektedir:

Bulduğum yerden ova bütün büyüklüğüyle görülüyordu. Bursa ovasının en sevdiğim tarafı, Muş veya Erzurum ovası gibi sonsuz uzamamasıdır. Gözün lezzet alabilmesi için yetecek derecede büyük ve geniş, o kadarla kalıyor. Onun için daha ziyade bir sanat eserine benzer. Her taraf feyz içindeydi. (...) Uzakta dağlar, daima eski şeyleri düşündüren, bizi bir ecdat rüyası gibi saran acayip şekilli kitleleri, dar, gölgeli boğazları, küçük düzlükleriyle muhayyel bir saadet hissini bırakan küçük ve mesut manzaralı köylerini bağrına basmış uzanıyor, ufku çerçevliyordu. (Tanpınar, 2017: 113)

senin anlattığın ova ne hâle gelmiş. Nasıl kıymışlar bu güzelliğe nasıl? Başka yer kalmamış mı sanayi kuracak, tutmuş Bursa'nın yeşilini yakmışlar.” (Kutlu, 2020: 157-158)

Görüldüğü üzere Nur, insanın doğaya karşı bu acımasız tahakkümü karşısında içlenmiş ve buna anlam verememiştir. Nur'un bu sitemi ekoeleştirmenin temel problemlerinden biridir. Yeşilliklerin yerini sanayi bacaları almış, doğanın güzelliği karşısında büyük bir kıyım yaşanmıştır. Üstelik bu durum sadece Bursa için geçerli değildir; Bursa gibi Konya da kaybolmuş, bu yıkımdan payını almıştır (Kutlu, 2020: 171).

Doğurganlığın, bereketin ve temizliğin simgesi olan toprak, insanoğlunun üzerinde yaşadığı en eski unsurlardan biridir. Aynı zamanda toprak öteden beri insanın iktisadi sisteminin oluşmasını da etkileyerek insan hayatında mühim bir rol oynamıştır. Hikâyede, toprağın iktisadi yönüne de dikkat çekilmiş, insanı doyuran ve yaşamını devam ettiren bir unsur olduğu belirtilmiştir. Toprak insan için âdetâ bir aş kapısıdır: *“Toprağa güveneceksin, insanı aç bırakmaz.”* (Kutlu, 2020: 189)

Nur'un arayışının sonlandığı Karaman'da, doğa canlı ve renkli bir şekilde tasvir edilmiş, âdetâ doğa Nur'un arayışının son bulmasıyla özdeşleşmiştir. Nur, içsel buhranını sonlandıracak “mürşid-i kâmil”i bulmuş ve iç huzuru yakalamıştır. Nur'un bu psikolojisi de doğayla eş güdümlü olarak ilerlemektedir: *“Önce buzlar eridi. Sonra tepelerin güneşe bakan yamaçlarındaki kar yer yer kalktı. Kardelenler çıktı. Ardından çiğdem, sümbül, nevrüz. Güneş yeryüzünü ısıttıkça ısıttı. Toprak buğulandı. Tomurcuklar şişti, şişti, patladı. Çayırklar dize geçti bele vurdu. Papatya, gelincik, kır çiçeği sardı her yanı. Yeryüzü yeşile kesildi.”* (Kutlu, 2020: 199)

Nur, iç huzurunu bulduktan sonra bu huzuru doğayla bütünleşerek paylaşır. Ağaca sarılır, dallarını okşar, çiçekleri öper, kuş cıvıltılarını dinler. Bir bakıma yazar, Nur ve doğayı bütünleştirir, ikisini de birbirinin ayrılmaz bir parçası kılar. Ekoeleştiri yaklaşımında öne çıkan insan ve doğanın ayrılmaz bir parçası düşüncesi, hikâyenin son kısımda kendini belirgin bir şekilde göstermiş olur.

Bütün bu değerlendirmeler doğrultusunda hikâyedeki çevresel unsurlara karşı oluşan algıya şematik olarak şu şekilde yaklaşılabilir:

Olumlu Algılar	Olumsuz Algılar
ağşap	çimento ve betonarme
müstakil evler	büyük inşaatlar, site, AVM.
geleneksel mimari	modern mimari
kendine has bir mahalle üslubu	tek tip, aynilemiş mahalle üslubu

Mustafa Kutlu'nun *Nur* adlı hikâyesinin incelenmesi sonucunda doğa hassasiyetinin oldukça yoğun işlendiği görülmektedir. Kutlu, söz konusu hikâyesinde doğanın tahribatına yönelik eleştirisini daha çok mimari yönden yapmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında hikâyede iki zıtlık göze çarpar: toprak ve taş. Kutlu, bu zıtlıklardan yararlanarak betonlaşmanın insana hem fiziki hem de ruhsal sağlığına zararlarını dikkat çeker. Bu sorunlara eğilmekle kalmaz, aynı zamanda bu problemlere çözüm de getirir. Bunlardan biri beton evlerden ahşap evlere dönmektir. Zira ahşap çevresel yönden sürdürülebilir ve insan sağlığı açısından elverişli bir malzemedir. Kutlu'nun eserinde, insanları tabiatın koparan ve nerede oturacaklarına ve nasıl yaşamaları gerektiğini belirleyen "tahakkümcü karakterlere" itiraz vardır. Bununla beraber hikâyede çiçek, mevsim, güneş, hava, meyve gibi doğaya ait pek çok unsurun baskın olarak işlendiği ve bunlara daima olumlu bir bakış açısının geliştirildiği görülür.

Kaynaklar

Bayraktar, Betül, "Birey-Doğa İlişkisi Temelinde Kendisi Ol(ama)ma: Mustafa Kutlu Öykülerini Ekoeleştirel Okumak", *Turkish Studies*, V 10/12, 2015, s. 137-154.

Garrard, Greg, *Ekoeleştiri: Ekoloji ve Çevre Üzerine Kültürel Tartışmalar*, çev. Ertuğrul Genç, Kolektif Yayınları, İstanbul 2017.

Kutlu, Mustafa, *Nur*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2020.

Oppermann, Serpil, *Ekoeleştiri Çevre ve Edebiyat*, Phoenix Yayınları, İstanbul 2012.

Opperman Tunç, Serpil, "Ecocriticism: Natural World in the Literary Viewfinder", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1999, C 16, S 2, s. 29-46.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, *Beş Şehir*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017.